

ZESZYT PAMIĄTKOWY „PRZYJACIELA SZKOŁY“

POZNAŃ STYCZEŃ 1932

KANCELARJA CYWILNA
PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

№ 22175/31

WARSZAWA, DN. 17. grudnia 1931 r.

992

Do

Redakcji "Przyjaciela Szkoły"

w Poznaniu

ul. Dominikańska 4

W związku z pismem z dnia 14 listopada b.r. L.3667/31 D.B. Kancelarja Cywilna przesyła w załączeniu autograf Pana Prezydenta Rzeczypospolitej do numeru styczniowego dwutygodnika nauczycielskiego "Przyjaciel Szkoły".

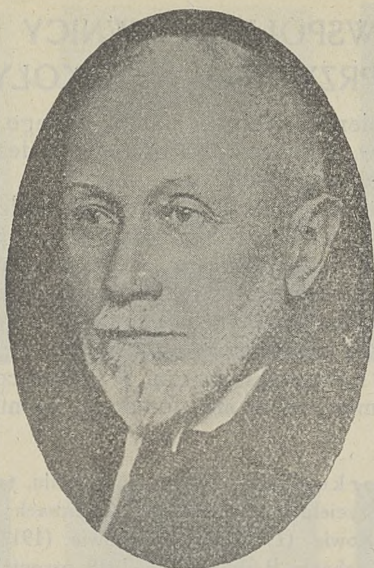
Zał. autograf.

Szef Kancelarji Cywilnej

Do serca młodzieży trafiają jedynie te prawdy, które stały się treścią życia wychowawcy.

Mościcki

Bernard Chrzanowski
Pierwszy Kurator Okręgu Szkolnego Poznańskiego
(1921 — 1928)

Dr. Joachim Namysł
Kurator Okręgu Szk. Poznańskiego
(od r. 1928)

Ignacy Stein
b. Wicekurator Okręgu Szk. Pozn.,
(1921 — 1927)

WSPÓŁPRACOWNICY „PRZYJACIELA SZKOŁY“.

Dla uświetnienia zeszytu pamiątkowego uprosiliśmy Szan. Współpracowników, by razem z artykułem nadesłali swą podobiznę oraz kilka dat biograficznych.

Umieszczając je poniżej, sądzimy, że będzie to miłą niespodzianką dla Szan. Czytelników, gdyż mogą poznać bliżej tych wszystkich drogich nam Autorów, którym zawdzięczają niejedną naukową rozprawkę, czy metodyczną wskazówkę lub praktycznie ujętą lekcję, niejedną ciekawą wiadomość o sprawach szkolnych zagranicą i treściwą ocenę nowych książek.

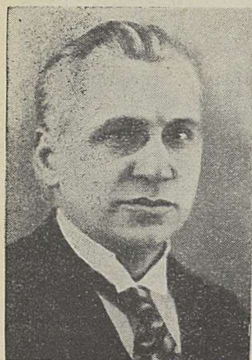
Niestety nie z wszystkimi Szan. Współpracownikami mogliśmy się na czas porozumieć, czem się tłumaczy, że niniejszy poczet nie jest kompletny. R.

Leonard Borkowski * 1888 r. w Toruniu, tam ukończył w 1908 r. sem. naucz., był nauczycielem do r. 1914 na Kaszubach: w Kiełpinie (1908/09), Liniewkach (1910), Rowie (1910/13), Grzybowie (1913/14), później pięć lat w szkolnictwie powszechnem Berlina. W r. 1919 przeniósł się do Poznania, by uzupełnić swoje wykształcenie na polskim uniwersytecie, gdzie słuchał dwa lata wykładów z dziedziny pedagogiki, psychologji i historji literatury polskiej, a dwa dalsze lata na wydziale prawno-ekonomicznym, przyczem uczył w szkole powszechnej im. Konarskiego. Od r. 1923 jest nauczycielem Miejskiej Szkoły Handlowej w Poznaniu. Jest założycielem, redaktorem i wydawcą „Przyjaciela Szkoły”.

Ludwik Jaxa Bykowski, * 1881 w Zagwoździu pod Stanisławowem. Gimnazjum w Stanisławowie, uniwersytet (wydział filozoficzny a nast. częściowo lekarski) we Lwowie, tamże egzamin nauczycielski i doktorat filozofji. Studja uzupełniające w Paryżu, Marburgu i stacjach zoologicznych w Tryjeście i Banyuls sur Mer.

Posada demonstratora botaniki w Uniw. Lwowskim, posady nauczycielskie w gimnazjum w Przemyślu, Samborze i we Lwowie. Tym ostatnim zakładem kieruje w r. 1917/18. Mianowany wizytatorem w Warszawie w r. 1918, nie obejmuje stanowiska z powodu sprzeciwu władz okupacyjnych. Przydzielony do Rady Szkolnej Krajowej we Lwowie (1919), mianowany wizytatorem w okręgu lwowskim (1921), w parę miesięcy profesorem zoologji w Akademji Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie. Habilitowany w Uniwersytecie Poznańskim, zostaje tamże profesorem zwyczajnym pedagogiki w r. 1927. W r. 1929/30 zostaje wybrany dziekanem wydziału humanistycznego tegoż uniwersytetu. Jest członkiem kilku towarzystw naukowych.

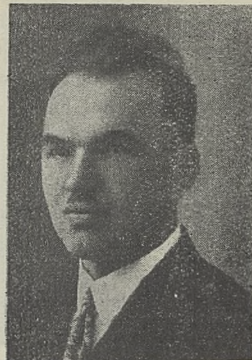
Władysław Choma, * 1902 w Starej Soli woj. lwowskiego, ukończył sem. naucz. w Samborze w 1921 r., obowiązki nauczyciela pełni w Starej Ropie, Starej Soli a od 1927 w szkole ćwiczeń Sem. Naucz. Męsk. w Samborze. W roku 1926 ukończył W. K. N. z geografji i przyrody we Lwowie. Od września 1930 jest słuchaczem Państwowego Instytutu Nauczycielskiego w Warszawie.

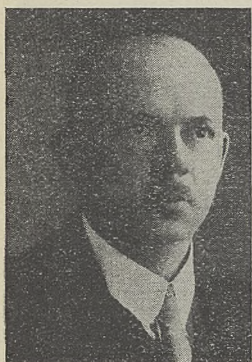
Leonard Borkowski

L. Jaxa Bykowski

Władysław Choma

Stanisław Cwenar

Stefanja Czarnecka

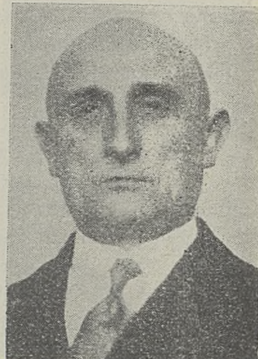
Józef Fietz

Ksawery Gugulski

Franciszek Hanas

Bronisław Ikert

Stanisław Cwenar, * 1893 w Wołczy Dolnej pow. starosamborskiego, wstąpił po ukończeniu gimnazjum w Samborze na wydział prawniczy Uniw. Lwowskiego. Studja przerwane przez wojnę światową. Od r. 1919 pracuje w szkolnictwie, po ukończeniu dwuletniego Państw. Studjum Pedagogicznego we Lwowie w r. 1926 został nauczycielem przedmiotów pedagogicznych w semin. naucz. w Przemyślu, obecnie w Sokalu.

Stefanja Czarnecka, ukończyła sem. naucz. w Lesznie (woj. pozn.), pracuje od przeszło dziesięciu lat w szkołach m. Poznania; z „Przyj. Szk." nawiązała kontakt w r. 1922. Na jego łamach ogłosiła dotąd (pod własnem nazwiskiem lub pseudonimem) około 40 prac. Od 3 lat łączy ją ściślejsza współpraca z redakcją, w której prowadzi dział bibljograficzny.

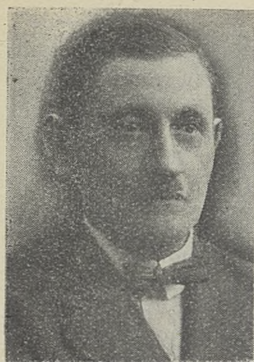
Józef Fietz, * 1903 w Steele pod Essen w Nadrenji, zdawał maturę semin. w r. 1922 w Poznaniu, był do 1925 nauczycielem w Sulmierzycach pow. odolanowskiego, później w Krotoszynie. W r. 1927 zdał egzamin z grupy geogr.-przyr. W. K. N. w Krakowie, obecnie jest słuchaczem Państwowego Instytutu Nauczycielskiego w Warszawie.

Ksawery Gugulski, * 1889 w Jędrzejowie woj. kieleckiego, ukończył tamże w 1908 r. sem. naucz., był na posadach w Zendku w pow. będzińskim, w Szarlejce w pow. częstochowskim, w Skroniowie, w Przełaju i na Podchojnach w pow. jędrzejowskim. W r. 1920 ukończył Roczny Kurs Pedagogiczny w Warszawie i otrzymał kierownictwo szkoły ćwiczeń Państw. Sem. Naucz. w Tomaszowie Maz. Po ukończeniu Instytutu Pedagogicznego w Warszawie w r. 1925 został nauczycielem przedmiotów pedagogicznych w Państw. Sem. Naucz. Męsk. w Lesznie.

Franciszek Hanas, * 1889 w powiecie jarosławskim, ukończył gimnazjum, studjował jeden rok prawo na Uniwersytecie Lwowskim, poczem wyjechał do Brazylji. Tam był przez 5 lat nauczycielem i kierownikiem szkoły polskiej w Marechal Mallet i w Guarany. Po 14 latach wrócił do Polski (w r. 1925) i odtąd pracuje stale jako nauczyciel szkoły powszechnej, obecnie w Gniewkowie.

Bronisław Ikert, * 1881, Pomorzanin, kształcił się w zakładzie ks. Bosko w Turynie, następnie w Krakowie, ukończył sem. naucz. w Kcyni, zdawał egzamin wydziałowy z języka francuskiego i geografji, później rektorski. Obecnie kieruje II szkołą powsz. im Konarskiego w Poznaniu. Autor elementarza „Oj dana".

Dr. Adolf Eugenjusz Klęsk, * 1876 w Krakowie, odbył studja na Uniw. Jagiell., poczem po dalszych studjach zagranicą objął stanowisko pierwszego asystenta Uniwersyteckiej Kliniki Chirurgicznej w Krakowie, następnie prowadził chirurgiczne ambulatorjum Pań Ekonomek w Krakowie, obecnie zaś jest lekarzem szkolnym i chirurgiem Państwowe Pomocy Lekarskiej w Krakowie. Z ważniejszych prac wydał dzieła: 1) „Chirurgja nerwów", 2) „Kora mózgowa w świetle badań chirurgji", 3) „Poradnik dla jednoręcznych", 4) „Człowiek w kajdanach zmysłów", 5) „Zwierzenia histeryczki", 6) „Bolesne strony życia kobiety". Prócz tego drukuje często

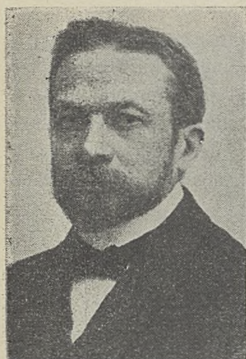
Dr. Adolf Klęsk

Ludwik Koza

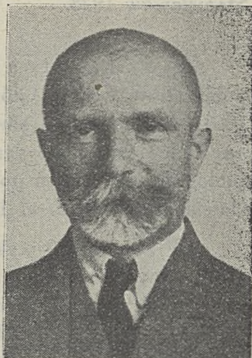
Kazimierz Króliński

Adam Antoni Kryński

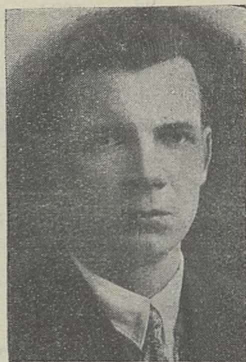
Wacław S. Laskowski

Dr. Jan Magiera

Józef Menzel

Józef Milenkiewicz

Dr. Józef Mirski

artykuły z dziedziny higjeny i pedagogji leczniczej w „Nowej Reformie", „Kurjerze Poznańskim", „Ilustrowanym Kurjerze Codziennym", czasopiśmie „Dziecko i Matka". „Kosmetyka i Higjena" oraz w „Przyjacielu Szkoły". W Krakowie wspólnie z pp. ministrem dr. Janiszewskim i inspektorem szkolnym dr. Janikiem założył szkołę specjalną dla umysłowo upośledzonych dzieci, w której do chwili obecnej funkcjonuje jako lekarz.

Kazimierz Króliński, * 1874, profesor seminarjum, obecnie na emeryturze. Wydał ogółem przeszło 80 publikacyj (poezje, nowele, powieści, utwory dramatyczne) i wiele prac popularno-naukowych z zakresu literatury, historji itd. Między innemi: „Historja pedagogiki" ze szczególnem uwzględnieniem historji wychowania w Polsce, podręcznik, Lwów 1908. „Dyktaty polskie", Lwów 1908. „Pisownia polska" 3 wydania, „Polska terminologja gramatyczna". „Wychowawstwo w szkole polskiej". „Elementarz" met. dźwiękowa, „Elementarz" met. wyrazowa (wydane przez „Ossolineum"), „Zwięzły podręcznik historji literatury polskiej dla dzieci i młodzieży". „O książce dziecka", Stanisławów 1928.

Adam Antoni Kryński, * 1844 w Łukowie, nauki uniwersyteckie pobierał w Szkole Głównej w Warszawie w ciągu 7 lat jej istnienia (1862—1869), z tych 4 lata słuchał wykładów na wydziale matemat.-fizycznym, 3 lata na filologiczno-historycznym, ukończył studja ze stopniem magistra nauk filolog.-historycznych po złożeniu rozprawy „O dźwiękach nosowych w językach słowiańskich" (Warsz. 1870).

Przez lat 20 wykładał języki starożytne w gimnazjum II w Warszawie (1871—1891), następnie przez lat 15 (1891—1906) język francuski w temże gimnazjum. W r. 1906 otrzymał emeryturę. Od 1906 do 1914 był profesorem filologji słowiańskiej w Uniwer. Lwowskim, od 1915 do 1931 profesorem języka polskiego w Uniwer. Warszawskim.

Od r. 1889 jest członkiem korespond. Akademji Umiejętności w Krakowie. Prace jego drukowane (od r. 1871) należą do zakresu językoznawstwa, przeważnie dotyczą badań języka polskiego, dialektologji polskiej i wydań zabytków języka staropolskiego. W r. 1884 założył „Prace Filologiczne", dotąd wychodzące, w których zamieścił szereg rozpraw i przyczynków z dziedziny językoznawstwa polskiego. W „Wielkiej Encyklopedji powszechnej ilustrowanej", wydawanej w Warszawie od r. 1890, był redaktorem działu filologji i językoznawstwa, gdzie też zamieścił w ciągu lat kilkunastu długi szereg artykułów z dziedziny tych umiejętności. Był także współredaktorem „Słownika języka polskiego", wydanego w 8 tomach w Warszawie.

Niektóre z prac jego naukowych były odznaczone nagrodami przez Akademję Umiej. w Krakowie i przez Instytut Popierania Nauki Polskiej w Warszawie, t. zw. Kasę im. Mianowskiego, jak: „Gramatyka języka polskiego" i „Słownik języka polskiego".

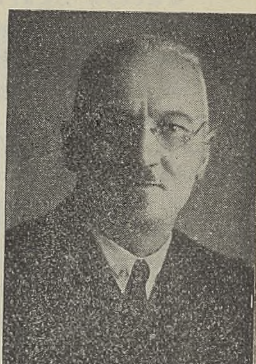
W r. 1930 za 60-letnią działalność naukową i pedagogiczną otrzymał nagrodę naukową miasta Warszawy. Jest członkiem honorowym licznych towarzystw naukowych i doktorem honoris causa Uniwersytetu Warszawskiego.

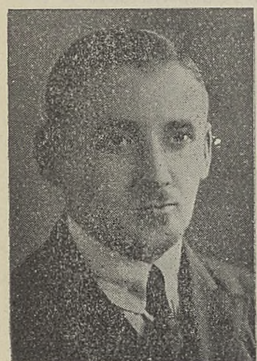
Stanisław Nowaczyk

Dr. Stefan Papée

Artur Passendorfer

Leon Pilawski

Feliks Przyjemski

Saturnin Racinowski

Helena Ryszkowska

Jan Sobolewski

Witold Steliga

Wacław Skarbimir Laskowski, * 1892 w Warszawie, studja: Warszawskie Kursy Pedagogiczne i Wolna Wszechnica Polska, posiada dyplom na nauczyciela szkół średnich.

W r. 1912 aresztowany przez władze rosyjskie w pow. kobryńskim — na kresach wschodnich — w związku z akcją oświatową, skąd przewieziony etapem do Warszawy. W czasie okupacji niemieckiej w Rosi w pow. wołkowyskim zorganizował pierwsze polskie kursy nauczycielskie w Wołkowysku (nielegalne), w r. 1917 jest kierownikiem kursów nauczycielskich w Łukowie, następnie nauczycielem gimnazjum w Grójcu pod Warszawą, potem nauczycielem Państw. Semin. Naucz. w Siennicy a od r. 1923 inspektorem szkolnym w Ostrowi Mazowieckiej, od r. 1926 w Sandomierzu.

Ogłosił szereg artykułów w czasopismach pedagogicznych oraz 7 oddzielnych prac.

Dr. Jan Magiera, * 1876 w Sułkowicach w powiecie myślenickim, wychowanek gimnazjum św. Anny i Wszechnicy Jagiellońskiej w Krakowie. Pracował jako nauczyciel w gimnazjach św Jacka i V w Krakowie oraz w Nowym Sączu, od 1916—1928 był dyrektorem Seminarjum Naucz. Żeńskiego w Piotrkowie, obecnie dyrektor Gimnazjum im. A. Mickiewicza w Krakowie.

Od 1902 r. współpracuje w pismach pedagogicznych i oświatowych jak: „Muzeum" — „Szkoła" — „Wychowanie w Domu i Szkole" — „Czasopismo Pedagogiczne" — „Przewodnik Oświatowy" (organ T. S. L.) — „Ruch Pedagogiczny" i „Przyjaciel Szkoły". Równocześnie zasilał swemi artykułami miesięcznik krakowski „Świat Słowiański" (1904—1914) i lwowski „Ruch Słowiański".

W dziale pedagogicznym wydał: „Czytanie Pana Tadeusza na stopniu niższym", „Ćwiczenia pisemne na stopniu średnim", „Gramatyka języka ojczystego w naszej szkole średniej". W zakresie słowianoznawczym ogłosił „Dzieje piśmiennictwa czeskiego i słowackiego," „Rzeczy polskie w słowackich almanachach" i „Polonica w czeskich kvêtech" oraz dwa naukowo-popularne wykłady o genezie Jugosławji i odrodzeniu czeskiem. W 1912 r. zwiedził kolonje polskie za Sawą i do dziś źródłem wiadomości o nich jest jego praca „Ludność polska w Bośni".

Pióra jego znają też czeskie pisma pedagogiczne: „Komensky i Pedagogicky Vestnik".

Józef Menzel, * 1902, ukończył w 1922 r. sem. naucz. w Rogoźnie oraz grupę hum. W. K. N. w Toruniu w r. 1927, kurs dla pracowników oświaty pozaszkolnej i bibljoteczny w Warszawie, pracował jako nauczyciel w Racocie, Kościanie, Żabikowie, obecnie w Poznaniu jako instruktor oświaty pozaszkolne pow. poznańskiego oraz w Oddziale Oświaty Pozaszkolnej Kurat. Okr. Szk. Pozn.

Józef Milenkiewicz, * 1887, otrzymał wykształcenie seminaryjne, pracuje w dziedzinie oświaty od r. 1908, w szkolnictwie polskiem od r. 1922, obecnie kieruje siedmiokl. szkołą powsz. w Drui w pow. brasławskim.

Roman Szlandrowicz

Dr. Stanisław Tync

Aleksander Urbański

Stanisław Wiącek

Roman Zawiliński

Dr. Józef Mirski, * 1882 we Lwowie, dyrektor ministerjalnych kursów pedagogicznych dla dyrektorów i nauczycieli szkół średnich, autor kilkudziesiąt rozpraw pedagogicznych, umieszczanych w czasopismach, oraz obszerniejszych prac, m. i.: „Rozwój i wychowanie płciowe dziecka w świetle Freudyzmu" (1925), „St. Szczepanowski jako apostoł edukacji narodowej" (1926), „Zagadnienie karności w wychowaniu" (1931), „Plan Jenajski jako szkoła wspólnoty" (1932). Tłumaczy szereg książek Fr. W. Foerstera jak: „O wychowaniu obywatelskiem", — „Wychowanie i samowychowanie", „Chrystus a życie człowieka", „Etyka a polityka", „Religja a kształcenie charakteru" oraz Wetekampa „Samodzielność i radość twórcza w wychowaniu i nauce" i O. Pfistera „Psychanaliza na usługach wychowania". Znany także z utworów poetyckich, z prac literacko-krytycznych oraz przekładów dzieł dramatycznych Hebbla, Grillparzera i Kleista. Był jednym z pierwszych, którzy w polskiej literaturze pedagogicznej poruszyli problematy takie, jak zagadnienie pedagogiki kulturalnej, szkoły twórczej, psychologji zbiorowości w klasie, samorządu szkolnego i pedagogiki jako nauki.

Stanisław Nowaczyk, * 1903 w Mchach pow. śremskiego, ukończył sem. naucz. w Koźminie i W. K. N. w Toruniu, pracował w szkole pow. w Pogorzeli, w szkole wydziałowej w Międzychodzie i Inowrocławiu a obecnie w szkole ćwiczeń Państw. Sem. Naucz. Męsk. w Tucholi. W r. 1929 wydał wspólnie z Ludwikiem Bandurą pracę metodyczną pt. „Historja w szkole powszechnej. Materjał i wskazówki metodyczne dla oddziału trzeciego."

Dr. Stefan Papée, * 1897 w Krakowie, po ukończeniu Un. Jagiellońskiego pełnił od 1920 r. obowiązki lektora języka polskiego na Un. Poznańskim, potem był profesorem języka i literatury polskiej w szkołach średnich poznańskich, obecnie jest dyrektorem Pryw. Żeńsk. Seminarjum im. J. Słowackiego w Poznaniu. Ogłosił drukiem osobno: studja o H. Sienkiewiczu, o St. Żeromskim, o E. Zegadłowiczu, o B. Chrzanowskim, o R. Wilkanowiczu, „Kwiaty na ugorze". Rzecz o współczesnej kulturze Wielkopolski, „Szkoła Kochanowskiemu", „Teatr Szkolny" i „Teatr Współczesny" itd.

Artur Passendorfer, * 1864, członek Komisji Językowej Polskiej Akademji Umiejętności, em. dyr. gimn., autor wielu książek i rozprawek, tyczących się przeważnie poprawności językowej i pisowni.

Feliks Przyjemski, * 1881, ukończył Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie, był nauczycielem szkół średnich we Lwowie i Przemyślu, gdzie był jednym z założycieli Tow. Przyj. Nauk oraz prezesem miejscowego Koła Tow. Szkoły Lud. W r. 1920 został powołany do Torunia na stanowisko wizytatora szkół średnich w tamt. Komisji dla Spraw Wyznaniowych i Szkolnych, późniejszem Kuratorjum O. S. Pomorskiego. Od r. 1922 naczelnikiem Wydziału Szkół Średnich do 1925 r. w Toruniu, do 1931 r. w Kuratorjum O. S. Krakowskiego. Obecnie, po przejściu w stan spoczynku, dyrektorem pryw. sem. naucz. w Krakowie. Wydał książkę „O polski system wychowawczy" (1930).

Saturnin Racinowski, * 1908 w Nieszawie, tam ukończył sem. naucz. w 1928 r., był nauczycielem w Kowalu pow. włocławskiego, od 1929 r. w szkole ćwiczeń Sem. Naucz. w Nieszawie. Obecnie słuchaczem W. K. N. w Warszawie oraz na wydz. pedag. Wolnej Wszechnicy Polskiej.

Helena Ryszkowska, * w Warszawie, tam ukończyła w 1915 r. trzyletnie wyższe kursa pedagogiczne dla kobiet oraz w r. 1918 roczny kurs dla nauczycieli szkół elementarnych (późniejszy W. K. N.), od r. 1916 pracuje jako nauczycielka w Siedlcach.

Jan Sobolewski, * 1884 w Jaksicach pow. inowrocławskiego, ukończył sem. naucz. w Bydgoszczy, kursy robót ręcznych w Poznaniu, Berlinie i Warszawie, posiada dyplom nauczania robót ręcznych w szkołach średnich, pracuje w szkole wydziałowej w Poznaniu. Jest radnym m. Poznania i broni w Radzie Miejskiej interesów szkoły i jej pracowników.

Witold Steliga, * 1886 w Kolendzianach w Małopolsce Wschodniej, ukończył Państw. Sem. Naucz. w Zaleszczykach w r. 1915, objął posadę w Łosiaczu pow. borszczowskiego, od r. 1921 kieruje szkołą w Jabłonowie.

Roman Szlandrowicz, * 1892 w Poznaniu, ukończył sem. naucz. w Wschowie (Fraustadt, Niemcy) oraz grupę fizyko-matematyczną W. K. N. w r. 1925. Przez krótki czas był kierownikiem szkoły francuskiej w Vassigny, uczył następnie w Łuszkowie w pow. kościańskim a obecnie pracuje jako kierownik szkoły w Powidzu.

Dr. Stanisław Tync, * 1889, docent Uniw. Poznańskiego, kierownik Państwowego Wyższego Kursu Nauczycielskiego w Toruniu, autor kilku prac z dziedziny historji wychowania, jak „Nauka moralna w szkołach Komisji Edukacji Narodowej“, „Dzieje gimnazjum toruńskiego“, „Próba utworzenia akademji protestanckiej w Prusiech Królewskich w r. 1595“ i drobniejszych, wydawca „Najdawniejszych Ustaw gimnazjum toruńskiego“. Autor szeregu artykułów z dziedziny dydaktyki języka ojczystego, autor (wraz z Józefem Gołąbkiem) szeregu „Czytanek polskich" dla niższych klas gimnazjów i szkoły powszechnej oraz „Czytanek regjonalnych“. Członek Naukowego Towarzystwa Pedagogicznego i Komisji dla dziejów oświaty i szkolnictwa w Polsce Polskiej Akademji Umiejętności.

Aleksander Urbański, * 1889 w Krobi woj. poznańskiego, ukończył 1910 r. sem. naucz. w Rogoźnie, zdał egzamin z grupy humanistycznej W. K. N. w r. 1922 w Poznaniu, pracował jako nauczyciel szkoły jednoklas. w Janówce i Kuźnicy Trzcińskiej, jako kierownik szkoły w Trzcinicy w pow. kępińskim, oraz szkoły podmiejskiej w Krotoszynie, obecnie kieruje szkołą powsz. w Rogoźnie.

Stanisław Wiącek, * 1902 w Pogorzeli pod Warszawą, ukończył sem. naucz. w Siennicy w r. 1919. Po czterech latach otrzymał urlop na studja na W. K. N. w Warszawie i Państw. Instytucie Nauczycielskim. Obecnie jest nauczycielem szkoły ćwiczeń Państw. Sem. Naucz. Męsk. w Siennicy.

Roman Zawiliński, * 1855 w Brzezinach w Małopolsce Zachodniej. Nauki średnie w Tarnowie, uniwersyteckie (1875—1879) w Wiedniu i Krakowie. Następnie nauczycielem gimnazjum w Nowym Sączu, potem w Krakowie, w gimnazjum III i św. Anny. Od r. 1902—1908 dyrektorem gimnazjum w Tarnowie, od r. 1908 dyrektorem gimnazjum IV Sienkiewicza w Krakowie. Od r. 1924 na emeryturze.

Wydał z prof. Czubkiem „Wypisy pol." dla kl. III i IV szkół średnich, z prof. Steinem „Gramatykę jęz. pol." dla szkół (miała wydań 6), w r. 1926 „Dobór wyrazów", słownik wyrazów jednoznacznych i bliskoznacznych. Szereg rozpraw po czasopismach od r. 1880. Od r. 1901—1931 wydawał „Poradnik Językowy", którego jest założycielem.

